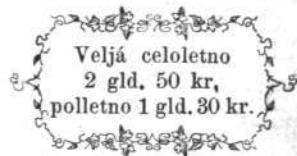

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 1.

V Celovcu 10. januarja 1870.

Leto II.

Miha Brtoncelj.

in njegove čudovite dogodbe po svetu.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

1. Mladi Mihec in stara teta.

Na Razborji je grozno dolgočasen kraj, nikamor drugam se ne vidi, nego naravnost kviško proti nebu. Solnce vsaki dan samo opoldne nekoliko posveti v to kotelj, potlej se pa zopet skriva za vrhunec gozdnatih hribov, ne mené se, je li potrebna njegova blagodarna gorkota tudi tej luknji ali ne.

Razborška Neža pa se za vse to nič ne zmeni. Še mar jej ni, sije li solnce ali ne sije čez dan, da se le opoldne prikaže, kedar starka sedi na vežnem pragu ter si greje vele, starikave ude. Njej je ta kraj najljubši na svetu, še pred farovžem na klopici, kjer vsako nedeljo pred mašo poseda, in se s svojimi vrstnicami pogovarja, ne zdi se jej tako prijetno; in farovž je vendar hiša z dvema nadstropjema, prostornim dvoriščem, po katerem čivkajo piščeta skakljaje za materjo kokljo, pojó petelini, deró se purmani, grgočejo gosi in race, na fajmoštrovem oknu v zeleni kletki med cveticami pa poje kalinček dan za dnevom: „O preljubi Avguštín, ti imaš lep cekin itd.“; kroži pa vedno eno in isto pesem, ker se nobene druge naučil ni. — To stare Neže ni zanimalo, bila je že prestara za takove svetne ničemurnosti, in človek njenih let se raji s čem važnejšim ukvarja. — Razborje jej je bil celi svet; ni se ganila iz te preljubeznive dolinice cel teden, dokler je ni v nedeljo zjutraj povabil veliki zvon v cerkev k maši, kjer pa je potem tudi opravila vso pobožnost za celi teden in se še le zvečer domu vrnila.

Neža je bila že blizo šestdeset let samica, in čeravno dobra kristjanka, vendar ni nikdar želela prejeti poslednjega izmed sv. zakramentov ter si oprtati na rame težavni zakonski jarem. Hudobni ljudje so sicer jezike brusili, da se Neža zato ni omožila, ker jej je manjkalo v mladosti dveh poglavitnih reči, ki privabljujejo snubače iz vseh kotov, namreč darú lepote in napoljene mošnje. Pa kdo bo ljudem verjel, ki vedno radi obirajo svojega bližnjega, verjemimo raji Neži, ki stavi svoje dokaze na trdno podlago: da človek samši najlože dela za nebesa. — Hišico na Razborji je podedovala po svojem bratu, ki je že tretji dan potem umrl, ko je bila dodelana ter mu je bilo dopuščeno samo dvakrat v njej spati; hiša je bila torej odslej Nežina lastnija, in kdo jo bode po Neži podedoval, sam Bog vé! —

Kakor smo že rekli, Razborška Neža se je z vsemi štirimi branila posvetnih veselie že od mladosti. O godbi, plesu in enacih pregrešnih zabavah še slišati ni hotela, nikar se jih še-le kedaj vdeležiti! In tudi kavo, katero je žgala iz ječmena in želoda, ter jo mešala s prekubano goščo, ki jo je pošiljala farovška ku-

harica, ^{Vojanov} bila bi gotovo huje sovražila, nego največi greh, zlasti ker jo gospoda pije, — gospoda pa pri njej ni imela dokaj veljave zavoljo gizdavosti, posebno odkar so se vsilili obroči pod kiklje, — ko ne bi bila ta blaga tekočina, pomešana s kozjim mlekom, Nežici tako dobro déla in jej krepčala ostarele ude. Kar pa je človeku v korist, se pa ne sme več med greh šteti, zeto je pa tudi kavi podelila vse državine in duhovske pravice. —

Vse drugačnih misli pa je bil Mihec, njen rejenček. Bil je sin njene sestričine, ki ga jej je izročila v varstvo, ko je šla za svojim možem na Polsko, — za nezvestim možem, ki je pognal njeno doto in jo potem krenil po svetu s trebuhom za kruhom. Žena pa je imela preveliko ljubezen do svojega zapravljivega moža, da bi ga bila kar tako pustila po svetu meni nič tebi nič, zatoraj jo je pomaknila za njim; — potlej pa ni bilo nobenega več nazaj ni matere ni očeta, in Mihec je ostal v tetini hiši. —

Stara teta si je prizadevala na vse moči, da bi obudila v Mihatovem srcu že za mladih nog vse one lastnosti, ki so se jej zdele po njenem mišljenji neogibno potrebne vsaki krščanski duši; in da bi jo Mihec raji ubogal, smel je vsako jutro nekoliko zajeti ž njo tiste rujavo-sivkaste čorbe, katero je ona imenovala „kofé“, prav za prav pa je bil le ječmenovec, želodovec in nekaj farovških ostanjkov po zajuterku. — Ker je bila hiša na samem, bilo jej je lahko varovati ga družbe vaških otrok, ki so bili grozno razposajeni in se je bilo bati, da bi tudi Miheca ne okužili. Po leti je hodil ž njo v gozd gob, jagod in borovnice brat, po zimi pa, ko so se drugi otroci drsali po ledu na travnikih, ali pa vozili se po snegu na sanéh, moral je Mihec pri teti čepeti na čelešniku in jej pomagati razna mala dela opravljati: bodi si, da sta izbirala lečo in fižol, ali pa sušila želod za kavo, včasih pa tudi napravljala iz raznih zelišč mazila, ki so imele neznano moč zoper otekline, prisad, in kdo ve zoper kaj še vse. Med delom sta tudi opletala molitvice, kolikor jih je znala Neža, in če se je jelo Mihu izdéhati in mu dolg čas prihajati pri vedno enakem opravku, pripovedovala mu je včasih tudi razne povesti o zakladih, rojenicah, zakletih princezinjah i. t. d., ktere je Mihec željno poslušal, in nekoliko pozabil dolgi čas. — Te pravljice pa so tudi imele velik vpliv do njegovih možgan, kakor bomo pozneje videli.

Pri vsem tem pa, da je Mihec s teto kavo srebal, borovnice bral in povesti poslušal, vendar se ni hotel kaj dosti poprijeti njenih naukov. Kedar je bila kava kuhana, djala je Neža vselej: „No, Mihec, če boš priden, pa zajmi!“ Deček je pošteno obljubil vse, dokler je imel žlico v roci in je bilo še kaj v škedelici, potem pa je zopet naglo pozabil opominov, kakor je sploh navada po svetu, da ljudje preradi pozabijo prejetih dobrot, Mihec si je mislil: „obljubiti in storiti je preveč“. —

Dovršivši deseto leto je Mihec nategnil prve hlače v življenji, ktere mu je kupila teta; in sedaj je še-le prav čutil, da je vendar le nekaj na svetu, ker sme nositi hlače. — Bilo je to o veliki noči in Neža ga je vzela seboj v cerkev.

Tu se je Mihecu odprl čisto nov svet. Prvikrat v življenji je videl vas, videl veselo deco, ki so tudi že nekteri nosili hlače, videl cerkev z visokim zvonikom, odkoder je prej samo zvonjenje čul. V cerkvi pa tako bliščobo, toliko sveč in svetilnic, in pozlačenih svetnikov po oltarjih, katerih je imel vsak kaj družega v roci! Poznal jih je že nekoliko iz pratike, ker teta je imela tudi pratiko doma, — na primer: sv. Štefana, ki je imel kamenje v plašču, sv. Antona z zvončkom in prešičkom na strani, sv. Katarino z velikim kolesom in med vsemi sv. Miklavža s škofovo palico in jabelki na knjigi; in še drugih več.

Pa zunaj na farovškem dvorišču je videl še vse kaj lepšega: Rudečibradi purman se je grozno napihaval in počasno stopal med drugo perotnino razprostiraje svoj rep in drsaje s perotami po tleh, da je vse šumelo, kot kaka gizzava gospodična z okornimi krili. Hudó se je drl, in ko ga je Mihec jel oponašati, zakadil se je vanj; pa deček je bil urnih petá in koj je bil skrit za tetinim krilom. Tako hude pute še nikdar ni videl; kakor je on imenoval to dvonožno žival.

Na farovškem oknu je jel kalinček napletati svojega „ljubega Avguština“, in Miha je zijal v okno ves zamaknjen.

„Teta! kaj pa je to? Kdo pa tako poje?“ popraša Nežo, ki je bila že vsa vtopljena v pogovor s svojimi sosedomi.

„Farovski ptič; vidiš ga gori-le na oknu v kletki?“ odvrne ta kratko, ker se ni dala rada motiti v svojih važnih obravnavah s starimi tetkami.

„Kakov ptič pa je? kako se imenuje?“ praša Mihec še dalje.

„Ovbe, kalin je! — Sitnež sitni, daj mi vsaj pokoj.“

Mihec bi bil še mnogo rad izprašal, pa kaj, ker so teta tako hudomušni in mu nočeje nič povedati. — On je že mnogo kalinov videl v gozdu, pa nobenega še ne, ki bi znal peti o „ljubem Avguštinu“. Ta je moral biti gotovo iz ptuje dežele, ali pa je bil kacega bolj gosposkega plemena. Včasih so mu teta tudi pripovedovali, da so znale nekđaj vse živali govoriti; — pa to je bilo že davnej, davnej, — kaj, ko bi bil ta še potomec onih časov in bi si bil še zapomnil to pesem? — Tako je ukrepal Mihec, pa pravega le ni vedel. —

Popoldanje opravilo se je končalo, in cela čreda otrok se je pripodila krog cerkve s klopotci, in ropotali so, da ni bilo lastne besede čuti. V zvoniku je stal cerkovnik z opresniki ali oblati in metal zaporedoma majhine koščike med otroke, ki so jih kričé lovili in povživali.

Sedaj ni mogel Mihec svojih želj več brzdati. „To mora gotovo kaj slastnega biti!“ misli si, „da se vsi tako pulijo za te lističe“. — Popusti teto natihoma, pridruži se deci in prosi prvega, da bi mu pokazal klopotec, kakošen je. Pa že ni bilo več časa. Z zvonika je zopet priplaval velik bel kosec in vse je zijalo vanj in nastavljaló zdaj perišča, zdaj klobuke, da bi ga vlovili. Tudi Mihec lovi in oblat pada ravno pred nj. Mihec se zvali z vso težo nanj, da bi mu ne ušel, drugi otroci pa na-nj, ki jim je bil čisto ptuj tovarš in ni še

imel nikakoršne pravice zahajati v njihno družbo. Mihec skuša oblat v pest dobiti, pa živa kopica je nastajala vedno večá. Vse ga je ruvalo, suvalo, in ko to ni pomagalo, spravili so se nad njegove uboge lasé ter ga bunkali pe hrbtu — ti neusmiljeni pajdaži! — Mihec se ni mogel več vstavljati tako obilnemu sovražniku; lasjé so mu bili preveč dragi in bunke pretre. Popusti beli oblat, spravi se na noge in joj! njegove hlače, njegove nove platnene hlače so vse umazane! — O, kaj bodo rekli teta, — huda teta? — O, ti nesrečni oblat! — Če se bolj ozira po hlačah, bolj se mu smilijo in slednjič jame glasno jokati. Da bi teta ne zapazili njegove pregrehe, obriše si nekoliko hlače s travo, solzé iz očí pa z rokavom, in dobro je bilo; v sreču pa priséže nič več pridružiti se tem hudobnim paglavcem, ki tako po nedolžnem bunkajo in lasajo. Vrne se k teti, in čast in hvala starim, zgovornim ženicam, ki so pridno klepetale, da niso zapazili njegove nesreče. —

Sedaj je bilo z Mihčevo ubogljivostjo pri kraji. Prvikrat je spoznal, da je svet nekoliko večí, nego Razborška kotanja. Videl je, koliko veselie se nahaja povsod, za ktere še vedel ni. Ko bi se še le z vaško deco mogel sprijazniti, potem bi bilo vse dobro. Morda pojde, ako bo imel tudi klopotec, kot uni; morda je to glavni vzrok, da so ga izpehali iz družbe?

Še tisto popoldne prišed domu vzeme velik nož in smrekovo deščico ter jame narejati klopotec, kolikor se je dalo iz lastne poskušnje.

„Kaj delaš?“ vprašajo teta videti ga rezljati in dolbiti deščico.

„Nič! — tako ropotuljo bom naredil, kot jo imajo drugi otroci, da bom tudi jaz jutri Boga strašil.“

„Ne boš ne, ne pustim, — le kar iz rok s to neumnostjo! Bi se rad valjal po blatu, ne? — in hlače trgal? — Ti ne smeš drugih otrok posnemati, oni so vsi sprideni. Ne smeš, pa je; — je greh. — Daj nož sem!“

„Naka!“ pravi Mihec pogledaje teto, ter se umakne veli roki, ki je že segla po nožu.

„Daj sem! pravim. Boš ubogal?“

„Ne dam ne!“ In pri tej priči steče za vogel, ter gleda šegavo po teti, ki ga ni mogla dohiteti s svojimi okornimi nogami.

„Ti mrhača ti!“ žugala mu je s pestjo in kazala dva škrbasta zoba, edina ostanjka nekdanje vrste, „le počakaj, se bova že še pomenila! Kofé bi žr’ jeli? ubogal pa ne! — Nič več ne pojdeš v cerkev z menoj, veš!“

Pa Mihec se ni bal tega žuganja, ker je dobro vedel, da teta mnogo žugajo pa malo izpolné. In res je bila taka. Zvečer sta že zopet skupaj jedla, čeravno kave ne, ker ta je bila samo pri zajuterku, — vsaj mlečno kašo: in Mihec in Neža sta bila zopet najboljša prijatla. (Dalje prihodnjič.)

Buge waz primi gralva venus!

(Spisal Davorin Trstenjak.)

Dasiravno ima srednji vek tudi svojo temno stran, ipak nadvladujejo prednosti, kreposti in čednosti, katerih v sedanjem veku zastoj iščeš. Posebno danas ni več onega viteškega značaja, po katerem je visoko in blago mišljenje in velikodušje bilo največi zaklad — moža, lepota, dobrota in milost pa — žene. Krasna

so bila нравna načela, po katerih naj mož povsod z mer-
nost kaže, celó v djanjih veselja, in se le edino za-
luje zaradi moralne okornosti in prestopka. Nравnost in
poštenost oličite tudi najnižega človeka. Po duhu teh
načel tudi ni na zemlji blažje razmére, nego zaveze
poštenega velikodušnega moža z blago, lepo, dobro
ženo. Žlahne žene pa imajo biti: krasne, ljubeznjive,
umne, krotkonravne, zveste, čistega obnašanja, blazega
vedenja in ljubeznjive nošnje. Žene edini ponos pa
ima biti le pošten, pogumen mož, zaradi tega naj si
vse blage žene izbirajo poštene može, kateri znajo obra-
niti svojo čast. Ta načela sem našel, ko sem prebral
štirskega viteza Ulriha Liechtensteinskega prekrasno
knjigo: „Frauendienst.“ Kar je ta vitez iskal od viteš-
kega moža, spolnil je tudi sam, znal je iz ljubezni do
izbrane si žene trpeti in darovati vse, in dasiravno
Ulrihova ljubezen in nagnjenost ni sploh čiste dušne
nature, ampak tudi oplamenjena s poltenostjo (beri
Frauendienst str. 24), vendar nikdar ni pozabil v lju-
bezni umnega poštovanja do žene, spoznanja njene mo-
ralične vrednosti in čistih čutil. Ljubezen do izvoljene
žene mu je „herzensmaienzeit — herzemeisterin“, kar
se ne dá tako lepo prestaviti, kakor se spozná in čuti
v izrazu originala.

Sredovečni ženi pa so bili нравnost, življenje po-
božno, pošteno, neomadeževano ime glavni nagibi
v vseh njenih djanjih. Zato je spoznala za nedostoj-
nost z neoženjenim vitezom sama biti, govoriti ali na
očitnem mestu kraj njega jahati. Zavoljo Boga in
svojega poštenja si je skrbela za dober glas in
dobro ime (Frauendienst str. 350). Da so žene 13.
stoletja svojo vrednost umele, vidimo iz tega, da žena,
ktero si je izbral vitez Ulrich Liechtensteinski, rojen v
Muravi na gornjem Štírskem, ni bilo sram dovoliti, da
se je njen izvoljenec oblekel v ženska oblačila in
kot kraljeva Venus potoval od jadranskega morja
do Češkega, prestal toliko turnirov, in skoz te postavl-
jal in poviševal vrednost žene.

Ulrih Liechtensteinski sam pripoveda, da si je v
Benetkah dal napraviti 13 ženskih suknjic, 30 rokavcev,
2 kiti (Zöpfe) bogato z biseri oviti, 3 bele žametove
plašče, srebrobela sedla i. t. d. Tudi 12 oprod (kna-
pov) je po ženski oblekel v bela oblačila, ker vse je
bilo belo ko sneg: sulice, šišaki, konjske odeje in
konji.

Nje bilo vse pripravljeno za odpotovanje, poslal
je pisma do vseh vitezov Lombardije, Furlanskega,
Koroškega, Štirskega, Avstrijskega in Češkega, da
kraljeva Venus se bode vzdignila v Mestri iz
morja in drugi dan po Jurjevem peljala do Bohemskega,
in vsakemu vitezmu, kateri jej pride nasproti, in sulico
stere, dala zlat prstanjček, ki ima moč, ako se
ženi pošlje, jo zmirom lepšo storiti. On potuje čez
Gorico, Trebiž, Plat, Sečin, sv. Urha, Klemun, Klavzo,
Tor, tako da osmi dan pride v Belak. Turnoval je
na potu z grofom goriškim Meinhardom, Leutfritom
Eppensteinskim in drugimi, katerim je vsem sulice strl.
Znamenje njegovega vernega življenja je, da noben
praznik ni izpustil svete maše, in vsikdar pri maši mo-
lil za poštenost: „ich bathe gott, dasz er durch sine
güete möge meiner Ehre pflegen.“ (Prosil sem Boga,
da naj mi po svoji dobroti varuje čast.) —

Zunaj Belaka mu nasproti pride vojvoda ko-
roški: Ležal je na zeleni trati, in leže zajutrokoval
s svojimi 100 vitezi. Taka je bila vojvodova navada.
Ulrihovi oprode zatrobijo, odglasijo se jim vojvodove

trobente, in vojvodovi vitezi stopijo pred njega vprašaje:
„Kdo se nam približuje?“ Ulrihovi odgovorijo: „Kra-
ljica, kakor ste izvedeli iz pisem.“ Vojvodovi rečejo:
„Dobro došla, hočemo jo tukaj lepo sprejeti.“ Spre-
jetje popisuje Ulrih sam v svojem spisu: (Frauendienst
str. 122, 123 ed. Ludwig Tieck): „Der fürst und
seine Gesellen hieszen mich willkommen sein, sie riefen:
Buge waz primi gralva venus!“

Nemški učenjaki so si glave trli, kaj te besede
pomenjajo, in iz katerega jezika da so, in vendar ni
bolj umljivih slovenskih besed, nego so te še prav
v čistem, koroškem narečju: Bug Vas primi kraljva
Venus! Mi nahajamo v besedi Buge še ostanek
staroslovenskega glasnika: *ɾ*, ki se še čuje po Koroškem
in Gorenškem kot *dih*, kot glasnik: *e* muet. Korošec
ne more izgovarjati soglasnika *k*, in ga al odbije ali
pa v *g* spremeni, zato: gralva, namesto kraljva —
kraljeva. Te besede so edini pisani ostanek slov. jezika
iz srednjega veka, in znamenje, da so Koroški vojvodi
in vitezi tačas slovenski jezik čislali in ga na dvoru
in v gradih govorili. To je bilo l. 1224., ko je na Ko-
roškem vladal vojvoda Bernhard iz grofovske rodbine
Šponheimske. —

Da bodo slovenski čitalci, kateri nemški razumejo,
videli, kakošna je bila nemščina, v kateri je Ulrich
Liechtensteinski pisal, postavimo semkej nekoliko vrstic
iz njegovega Frauendiensta:

Hochgemuote frouwen, ir sult wol gedenken.
getriwen gesellen, vil staet áne wenken,
den minnet mit herzen mit muote,
daz in iwer huote
behalte, behütete,
mit liebe, mit güete
vri von ungemütete.

Opomin k petju.

Bratje! zapojmo veselo,
Pesem zapojmo glasno!
Petje bo srce ogrelo,
Zjasnilo nam bo okó.

Pesem naj naša se čuje
Krog čez doline goré,
Brate naj naše zbujuje,
Z nami da se veselé!

Peti naj naše so želje,
Pesem duhá nam vedri;
Petje prinese veselje,
Zalost od nas odpodi.

Koder razlega se petje,
Sreča obseva ves kraj;
Rádosti raste tam cvetje,
Zemlja spremeni se v raj.

Dana od neba nam zmožnost,
Dan je veselja nam vir;
Torej pustimo otožnost,
Sreče odprt nam je tir.

Bratje! zapojmo veselo,
Pesem zapojmo glasno!
Petje bo srce ogrelo,
Zjasnilo nam bo okó.

Fr. Cimperman.

Srenja pod lipo.

Sedma nedelja.

Naši sosedje so dobili danes novega gosta; pridružil se jim je sosed Završnik, eden prav pogostih obiskovalcev Trebušnikove krčme. Sosedje ugledavši ga se zelo začudijo; župan pa novega gosta prav prijazno pozdravi in reče: „No, sosed Tomaž, kaj neki je vas prignalo v našo družbo? Brž ko ne imate kak poseben opravek z mano; toda, če nimate kake posebne sile, počakali boste, da končamo svoje denašnje pogovore, ki tudi vam ne bodo na škodo. Gospod učitelj bodo koj pričeli in pri zanimivih razgovorih, kakoršni so naši, ura kmalu mine.“

Završnik: Opravka nimam ravno nobenega z vami, pa sem tudi vesel, da ga nimam; kajti še vselej, kedar sva kaj vkup opraviti imela, kregala sva se, da je bilo joj. Prignalo me je le nekaj drugega tu simo, in to je moje močirno zemljišče. Slišal pa sem, da so gospod učitelj vzdajniči tudi nekaj o močirji govorili. No, si mislim, to bi bilo pa že nekaj za mé; na mojem zemljišču je mokrote zadosti in hvaležen bi bil človeku, ki bi mi znal povedati, kako se voda iz močirnih zemljišč odpeljuje.

Učitelj: I zato sem pa prišel, da ostanem pri vas. Jaz sem namreč tudi opazil, da so moji sosedje, odkar zahajajo tu sem, veliko na boljsem, nego jaz in moji tovarši, ki zahajamo še po našej starej navadi v Trebušnikovo krčmo. I lejte si no, si mislim uni dan, ko vidim našega starega soseda Hrastovškega kamenje trebati po njivah in soseda Urbana žlindro nabirati iz grabnov in mlakuž, ter jo na njive in polje izpeljevati; to je pa vendar pametneje, nego posedati v krčmi in krvavo zaslužene krajcarje nosili k oderavnemu sosedu Trebušniku. Kakor veste, tudi jaz imam otrok polno hišo, premoženja malo, in če pogledam v prihodnost, tudi meni skrb lasé beli. Prizanašajte tedaj sosedje, da se vam pridružujem in privolite, da tudi v prihodnje smem zahajati v vašo pametno družbo.

Župan: Na zdravje, sosed Tomaž! To je jako lepo, da ste spregledali in spoznali, da vam Trebušnikova pivnica nikakovega dobička ne donaša, in ste raji v našo družbo stopili, kjer se boste lahko prepričali, da so nauki, ki je nam gosp. učitelj dajejo, vsakemu umnemu kmetovalcu neobhodno potrebni.

Hrastovšek: Bog te živi, Tomaž! Pameten in priden bodi in zapomni si, da je za pridnega gospodarja za vsakim grmom kos kruha in pod vsakim kamnom novčíč. Vi pa, gosp. učitelj, začnite, drugače ne pridemo danes dalje, in jaz, kakor veste, že komaj čakam, da slišim kaj novega.

Učitelj: Pri zadnjem našem shodu smo govorili od velike škode, ki jo vzrokuje preobilna moča na močirnih zemljiščih, ter vam sem svetoval in prav živo priporočal, da vodo iz takih zemljišč prav marljivo odpeljete in semena v premokro zemljo nikoli ne sejte. Toda jaz dobro vem, da se čestokrat tudi z največo skrbjo in trudom škodljivim vplivom, ki je ima preobilna moča po njivah, travnikih in po polji, ne more popolnoma v okom priti. V poljedelstvu jako zvedeni Angleži pa so iznašli neko sredstvo, s katerim se preobilna mokrota prav lahko odpravi, in če se ta iznajdba slabnih Angležev tudi ne da povsod primerno izpeljati, vendar vas moram ž njo seznaniti, da se je poslužujete vsaj onóđ, koder se vam ponuja prilika za njeno izpeljavo. — Ta iznajdba pa ni nič drugega, kakor podzemeljske ali v zemljo vložene cevi, po katerih se voda

iz močirnih zemljišč odpeljuje. Že v starodavnih časih so imeli za osušenje prevlažnih zemljišč pokrite vodovode, ki so bili s kamenjem, prodom, ali pa s protjem nasuti in na površji z zemljo pokriti in poravnani. To se vé, da taki pokriti vodovodi posebne trpežnosti niso imeli, ker so se med kamenjem nahajajoče majhne luknjice, po katerih se je voda odtekala, prehitro zamašile, a protje je pa le prekmalu segujilo. Dandenes pa namestujejo take pokrite podzemeljske vodovode nalašč zato pripravljene cevi, ki je delajo iz dobro ožgane gline v ceglarnicah in so, kar se tiče osušenja močirnih zemljišč, v poljedelskem napredku svojo največo popolnost dosegle. Tudi lončarji narejajo sem ter tam take podzemeljske cevi, ki so pa navadno nekoliko draže, nego po ceglarnicah. — Na Angleškem se porabi takih cevi na milijone; to se vé, da stroški niso ravno majhni, toda povrnejo se v najskrajem času, ako pomislimo, da prevlažno zemljišče, ki se drenaži, še enkrat toliko dobička vrže, kakor ga daje močirni svet.

Hrastovšek: Kaj ste rekli, kaj? Zemljišče, ki se drenaži, tega pa zopet ne umejem.

Učitelj: Pozabil sem vam povedati, da se take podzemeljske cevi, po katerih, se voda pod zemljo odteka, imenujejo drenaže, in mokro zemljišče s takimi cevimi oskrbeti, se pravi drenažiti.

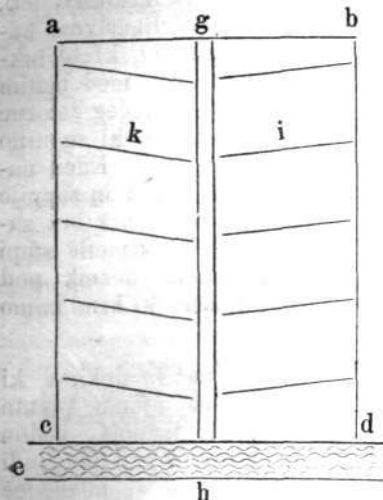
Lipovec: Za ves svet božji, kaj ljudjé vse ne iznajdejo! to je pa res čudno.

Učitelj: Koristne iznajdbe in naprave so pa tudi silno potrebne, kajti človeški rod se čedalje bolj pomnožuje in če bi ljudje rodovitosti zemlje ne pomnoževali, zmanjkalo bi kmalu potrebnega živeža in mnogo naših domačinov bi se preseljevalo v tuje plodne kraje, ter bi tako za vselej dali slovo našej lepej in krasnej domovini. Bogu bodi hvala, da nam je mogoče še enkrat toliko ali pa še več ljudi preživiti, ako le v poljedelstvu vrlo napredujemo in si na vso moč prizadevljamo rodovitost zemlje pomnožiti. Slavna vlada to pripoznavši je brž poslala nekoliko umnih mož na Angleško, da si to novo iznajdbo ogledajo in z njeno napravo seznanijo. Skrbela je potem tudi za potrebne priprave, s katerimi se drenažne cevi delajo, in mnogo takih cevi je razposlala brezplačno po vsej deželi, da se kmeto valci z drenažami seznanijo. In tako so začeli po angleškem modelu tudi v našem cesarstvu delati drenaže, katerih se na tisuče nareja in razprodaja, in kaj bi se jih tudi ne, ker se drenaže tako dobro obnašajo, da so ž njimi zadovoljni vsi, ki je imajo, dasiravno stroški za napravo drenaž niso majhni.

Završnik: Rad bi vedel, kako se neki voda po takih cevéh odpeljuje?

Učitelj: To vam hočem koj razložiti. Kar se tiče drenažnih cevi, delimo je sploh v dve vrsti in to takó da v prvo vrsto štejemo drenaže, ki vodo le nabirajo in prevlažno zemljišče na suho devljejo, imenujemo je sušilne drenaže; v drugo vrsto pa štejemo take cevi, ki vodo nabirajo in jo potem še v poseben in nalašč zato napravljen graben odpeljujejo, imenujemo je nabiralne ali glavne drenaže. Sušilne drenaže imenujemo tudi postranske in to zategadel, ker vodo le od strani v glavno drenažo napeljujejo. Glavno drenažo z vsemi postranskimi drenažami v njihovej skupnej zvezi pa imenujemo drenažno sestavo. Pri drenažnej sestavi se mora posebno gledati na to, kakšno lego in kakšno površje ima zemljišče, po katerem se imajo drenaže napeljati. Kolikor večje so različnosti zemljišča, to je, kar se tiče višine in vvezjenosti ali primernege

pada, toliko več je treba tudi drenažnih sestav. Da vam to reč bolj natančno pokažem, narisati vam hočem drenažno sestavo tu sem na mizo. (Vzame kredo in riše.)

Le poglejte! Te-le štiri obkrajne črte a b, a c, c d in d b, nam predstavljajo zemljišče, ki od zgornje strani a g b proti črki h nekoliko visi. Gledé na visečnost ali vvezjenost zemljišča se mora na spodnji strani od e proti f izkopati precej velik graben ef, kamor se voda odteka. Če se na tej strani nahaja kaka reka, potok ali ribnik, potem nikakovega grabna ni treba, ker se voda lahko v reko, potok i. t. d. napelje. Vкупni dve črti, ki sem tu potegnili od g proti h, nam predstavljate glavno drenažo, po kateri se voda naravnost v spodej priredjeni graben ali pa potok odteka. Vse druge postranske črte, ki je vidite na desni strani s črko i zaznamovane, kakor tudi na levi strani s črko k zaznamovane, nam predstavljajo postranske drenaže, ki so v glavni vodovod g h napeljane.

Jaz mislim, da iz tega kratkega obrisa boste zdaj lahko zapopadli, kaj se umeje pod drenažno sestavo.

(Dalje prihodnjič.)

Prijateljeve črtice iz Janežičevega življenja.

Še nikdo ni omenil, kdo je v Janežiču obudil toliko ljubezen do slovenskega, materinega jezika. Ta zasluga gre njegovi materi, ki še žive. On sam mi je to večkrat pravil, ko sva se sprehajala po prijaznih gričih njegovega rojstnega kraja. Neki dan prinesem seboj Novic VI. tečaj, da jih pregledujeva. Ko prideva do povesti v pesmi: Sedem sinov od Jožefa Žemlja, mi reče, to povest so mi pravili mati, ž njo so mi zbudili ljubezen do materinega jezika. Bili so pa mati, če se prav spominjam, nekaj v rodu z ranjkim Matijem Ahacelnovim in vselej vrla Slovenka. Anton je bil ves čas marljiv, kakor bčelica. Kedarkoli sem ga obiskal, našel sem ga pri pisanji ali med knjigami: če je bilo lepo vreme pri mizi pod košato staro hruško, ako pa je bilo deževno in neugodno vreme, je sedel v hišici, ktera je stala na vrtu vstric doma. Dalje od doma ni rad hodil; v Lešah se mu je najbolj dopadalo. Tako dobre vode, je večkrat rekel, nikjer ne najdem, kakor je ta iz domačega vrelca. Kakih sto stopinj od Janežičeve hiše izvira izpod Debra bister studenec; voda iz njega mu je tako prilegla, da se je še v Celovcu večkrat hrepenel je spominjal. Znabiti še stoji gabrovec nad vrelcem, pod katerim sva mnogokrat sede kramljala. Ko je zadnje poletje v Porečah se vstanovil, da bi bil bliže Celovca, in je tam tako naglo in močno zbolel, mi je rekel, ko sem ga obiskal: „Voda Poreška ni bila

za me, ta mi je zelo škodovala; pri vodi iz domačega studenca ne bi bil zbolel. Hišico v Porečah bom prodal in pojdem k letu na počitnice spet v Leše“. Prišel je res še v Leše; iz Leš pa je šel na večne počitnice.

Za Lešami na južni strani je Deber, prijazen hrib, ki se od severja proti jugu polagoma vzdiguje; na južni strani pa naglo in strmo v Bistrico pada. Hribu na temenu je v prejšnjih letih stala mizica s klopjo, blizu nje je raslo nekaj mladih brez in borovja. Tje sva rada zahajala in se veselila krasnega razgleda po spodnjem Rožu ali Podrovi do Hombrega in št. Marjete, in po gornjem Rožu do Osošičice in Dobrača. Pri Bistrici na jugoizhodni strani Debra je Janežičev mlin, do ktere ga je od doma kakih 6 ali 7 minut.

Pred vasjo je Belša, potočič, ki izvira pod Graščenico in se vije po Slatnah memo Breznice in Leš. Njegova struga pred Lešami je navadno suha; včasih pa posebno po ploha potočič nakipne in veliko škode nareja. Nekdaj je imela Belša, tako so pravili stari ljudje, le majhen, neznamen roviček, po katerem je tekala čez Leško polje. Leta 1848. se je pa globoko v polje zarila in pred vasjo globoko grapo naredila. Kedar sva hodila po brvi čez rov, vem, da je rajni Janežič mi večkrat rekel: „Glej! pred nekterimi leti tu ni bilo rova, ne brvi, sedaj je pa že tako širok“. Že tedaj sem si mislil: Kakor na zemlji in v naturi, tako pri ljudéh; iz male razpoke nastane velik razpor.

Med Breznico in Krajevčevim posestvom, ktero je na mali višini, je Fertinov dol, široka struga, pa obdelana. Tukaj, tako je pravil rajni, je nekdanje stalo jezero in v jami, ki se zapazi na južni strani te struge, so stanovale bele ali žalik žene. Videti je, da je nekdanj morala voda to strugo izprati. Po teh hribih, in prijaznih dolinah sva se sprehajala, kedar je prišel Anton na počitnice. Že je med tem poteklo 18 let, — pa še se dobro spominjam teh zanimivih sprehodov. Bil je Janežič slabega života in zdravja, zatorej se je zdrževal pijače, pa tudi takih družb, kjer se pije. Vednostim je posvetil svoje življenje, na oltarji rodoljubja ga je daroval. L. F.

Zvonarstvo in zvonovi.

Kristijanje prvih časov so imeli namesto zvonov zbite deske ali dilje, „svete deske“ imenovane. Po tacih deskah so ropotali in tako verno ljudstvo k službi božji in k drugim molitvam klicali. — Najprvi pa, ki je znal cerkvene zvonove iz zvonovine vlvati, bil je „Pavlin“, škof v mestu „Nola“ v lepi italijanski pokrajini, „Kampanija“ imenovani. Bilo je to v 4. stoletji po Kristu-sovem rojstvu.

V 6. stoletji so bili že zvonovi po samostanih navadni. Leta 550. so jih na Francoskem vpeljali. Papež „Sabinian“, ki je umrl leta 605., bil je prvi ukazal, da se imajo ure dneva z udarjanjem na zvon oznanjati, da bi se kanonske ure, to je: ure petja in molitve bolj natanko mogle izpolnovati. Leta 1680. so vpeljali na Angleškem zvonove pri službi božji. Po jutrovih deželah so jih začeli v 9. na Nemškem pa v 11. stoletji rabiti. Obesili so jih navadno visoko v cerkvenih stolpih na tako zvani stol, ali pa v posebno za nje napravljene zvonike ali turne.

Največi zvonovi sedanjega časa so ti-le: Slavni zvon v „Moskvi“, glavnem mestu „Rusije“. Imé mu je

„Ivan Veliki.“ Car „Aleš Mihajlovič“ ga je dal viliti leta 1653. Zvon je 20' visok, 2' debel, 64' širok in 4000 stotov (centov) težek; njegov kembelj tehta ravno 100 ct. Kedar pritegujejo kembelj tega groznega velikana, — ker celi zvon majati bi bilo človeškim močem nemogoče, — razlega se molkel tužen glas po vesolni Moskvi, kakor da bi v daljavi grmelo. — Na Avstrijskem je največi zvon v srednjem stolpu stolne cerkve v „Olomuci“ na Moravskem: tehta 358 ct. Na Dunaji visi v zvoniku sv. Štefana velikanski zvon 354 centov težek. Vlit je bil ta zvon leta 1711. iz dobljenih turških topov. Zvoné ž njim le o posebnih svečanostih. — V „Gradcu“ na Štajarskem slovi veliki zvon 160 centov težek. — V „Gospesveti“ na Koroškem je lepi veliki zvon 118 centov težek. — A Jurinec.

Gospodarske drobtine.

Svilorejcem! G. Janez Škofič, župnik v Suhoru nad Metliko, se že več let marljivo pečá s svilorejo. Tudi lani je pridelal mnogo lepih mešičkov. Poslal jih je nekoliko v Gorico in Ljubljano v preiskavo, in preiskovalci so jih tu in tam za seme pripravne spoznali. Pripravil je mnogo semena, veliko ga je že oddal, lot po 4 gld.; a še ga ima nekaj več, kakor ga sam potrebuje, ter ter ga lahko odpošlje. Kdor ga želi, naj se osebno ali pismeno nanj obrne.

Konji v severni Ameriki. Leta 1850 so šteli v severnih državah 4 milijone in 136.620 kónj; l. 1860 pa 6 mil. 249.174 in država Ohio (Ohajo) imela jih je največ namreč 625.346. Zdaj pa se jih šteje 8 milijonov, ki se cenijo na 2600 milijonov dolarjev (amerikanskih tolarjev). Posamezni se neki prodajajo po 20 — 30.000 dolarjev. Kónj za dir, z imenom „Kentucky“, je bil celó za 40.000, drug, „Dekster“ imenovan, pa za 35.000 dolarjev prodan. — To je cena!

Za konjerejce nekaj. Svetujejo, da, če se konjem vsaki dan nekaj korenja iz roke jesti daje, postane potem njih koža v 3—4 tednih gladka in svitla. — Se lahko poskusi, saj ni težko to!

Najcenejša hrana za bučele. Pred kratkim je spoznalo šlesko bčelarsko društvo v svojem zboru za najcenejšo hrano škrob (štirko), ki se v ta namen tako-le pripravlja: Vzemí na pint čiste vode 5 lotov krompirjevega škorba in ga kuhaj tako, kakor ga perice kuhajo za perilo; ko se kuha do mlačnega ohladi, vmešaj v njo pol žličice medu. Dopoldne tako pripravljena hrana se zvečer daje bučelam, potrebno pa je, da se vsaki dan z nova pripravlja, ker v toplém zraku rada okisne. Ker se krompirjev škrob v vsaki prodajalnici dobi, torej se lahko prepričaš o resnici te novice.

Ignama. Tako se na Kitajskem imenjuje sad, ki je podoben krompirju, samo da je še boljši in rodovitniši. V Svajci ga že pridelujejo in radi jedó.

Izvrstna malina. Na Francoskem imajo neko vrsto malin „Sucre du Metz“, ki se more kraljica malin imenovati. Jagode so navadno velike, dolgaste, belo-žolte, polne slasti in dišave, razen tega je grm zmerom rodoviten in do jeseni poln sadja. Dobiva se na Saksoskem v Eybau-i pri Zitaui in sicer pri Neuman-u, za $\frac{1}{4}$ tolarja.

Smešnice.

Kmet, ki prvokrat vidi hlapon. Pred nekoliko leti, ko železnica ni bila še tako znana med ljudstvom kakor je zdaj, stoji nekega dne priprost kmet, ki še nikdar v svojem življenju ni videl vozovlaka, med hudim deževjem pod razpetim dežnikom (omrelo) poleg železne ceste in z groznim strmenjem gleda hlapon, ki se urno bliža od daleč in sopiha kakor splašen konj. Eden navoči opazi kmetovo čudenje, prihiti k njemu in zaupije v naglici nad njim: „Za Boga! prijatelj, brž brž zaprite dežnik, da se hlapon ne ustraši!“ Kmetič stopi ves osupnjen na stran, neutegoma stisne dežnik pod pazduho in plaho zija na čudno prikazen, ki hrmi mimo njega. —

Zgubljen prstan. Bila sta mladeneč in deklica, ki sta se kaj rada imela. Nekdaj dá ona njemu prstan rekoč: „Tu imaš prstan; dokler ga ne izgubiš, vedno te bom rada imela; ako ga pa izgubiš, pojde tudi najina ljubezen po vodi.“ — Nekega dne se mladeneč koplje in prstan se mu z roke zmuzne. Išče in išče, pa nič ne dobi. Ves pobit in žalosten gre domú. Drugi dan gre k svojej ljubi ter jo prosi, naj mu odpusti. Pa vse zastonj. Kar se naglo vrata odpró in stár ribič rib na prodaj prinese. Deklica kupi posebno lepo in veliko ribo. Ko jo potem prereže, kaj praviš, ljubi moj, kaj je bilo v njej? „Gotovo prstan“ — kaj še — „čreva.“ —

Tudi tehten vzrok. V nekem nam neznanem trgu so imeli 3 krojače pa le enega črevljarja. Prigodi pa se, da je črevljar neko hudobijo doprinesel in zavolj tega v zapor prišel. Obsojen je bil potem na vislice (gavge). Ko to tržani zvedó, hitro sklenejo najvišjo sodnijo prositi, naj bi črevljarja, ker je on edini v trgu, izpustili, namesto njega pa se en krojač, ker so tako trije, kaznoval! — Ali je bila ta prošnja uslišana ali ne, tega ne povedó zgodbe tedanjih dni.

Ena in ista namera. Nekdó je bil tako nesrečen, da je imel prav hudo ženo, ki se je z njim prepirala od jutra do mraka. Župnik nekega dne oba pred se pozove in jih jame miriti spominjaje na obljube, ktere sta storila pri poroki in posebno povdarjaje, kako je treba, da se mož in žena v vseh svojih namerah in željah zlagata. Na to pa odgovori žena: „Zakaj nama to pridigate, gospod župnik, saj je tako pri nama, kakor bi imelo biti po vaših mislih. Moj mož hoče gospodariti, pa tudi jest hočem to — ali ni to ena ista namera, ena ista želja? —“

Zastavice.

1. V vodi živi, riba ni; po zraku leta, ptica ni; pod zemljo rije, krt ni?
2. Drl se je, da so ga vsi ljudje na svetu slišali?
3. Kterega meseca Nemci najmanj ječó?
4. Kde se pečenke le na eni strani pečejo?
5. Kako daleč leti zajec v hosto?

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogrška država. Kazalo se je, da med tem, kar je izšel zadnji list „Besednikov“, dovršé se važneje reči posebno v Beču. Vendar do zdaj se ni nič posebnega zgodilo. O shodu državnih zborov dunajskih smo zadnjič omenili, nič pa nismo še vedeli o prestolnem govoru, kterege je med tem prebral presvitli cesar. Toda prestolni govor je tak, da ni zadostil nobeni stranki, da skorej ni ničesa določno izrekel. To pa zato, ker ga je pisovalo razprto ministerstvo. In to je tista reč, — ministerska kriza — o kateri se že tedne piše in govori, določeno pa še ni nič. V ministerstvu ste, kakor je znano, dve stranki. Veči na čelu je Giskra, manjši pa Taaffe. Najpred je večina cesarju izročila tako zvani memorandum, t. j. pismo, v katerem izreka svoja načela in pogoje, pod katerimi ostane. Na to je cesar enako pismo zahteval tudi od majšine in mu ga je izročila. 31. decembra bi bila imela seja biti pod prvosedništvom cesarjevim, da bi se bili pomenkovali, kaj dovršili ali celo dognali dozdanjo negotovost. Pa tega ni bilo. Sicer časniki mnogo pisarijo, govori se na dolgo in široko, to in uno se ugiblje: kedar se kaj določi, bode tudi „Besednik“ povedal. — Gosposka zbornica je že zbrana, poslanska pa se zopet snide še le 17. jan. V obéh najpred pride na vrsto adresina debata. — Poljski resoluciji se letos večja milost obeta ko lani.

Važno je, kar dohaja iz Dalmacije. Upor je skorej pri koncu. K temu je največ pripomogel sklep presvitl. cesarja, ker je prvič odpustil vsem, ki so grešili, drugič 200.000 gld. dal razdeliti med tiste, ki so škodo trpeli, in tretjič, ker je tje poslal rodoljubnega generala Rodiča, ki vé, kako se more s ljudstvom pametno ravnati, da se kaj opravi. Okrajni glavar Franz, kriv mnogo nesreč, je odstavljen in prestavljen.

V Pragi je za župana izvoljen deklarant Miroslav Hanke. Ali bo potrjen, to še ni gotovo. Čehi pa so zopet pokazali, da se znajo vésti.

Yunanje države. Ker nam drugi sestavki in dostavki prostor jemljó, moremo se le malo ogledati po tujem svetu. Pa če se tudi natančneje oziramo po njem, ni najti dogodkov, da bi bilo vredno ž njimi prostor polniti: od vseh strani dohajajo le spremenjeni glasovi o znanih rečéh — pogrete jedí z novo zabélo. Ena pa je skorej povsod enaka: skorej ni države v Evropi, da ne bi spreminjala ministrov, namreč ravno o zlanjem času. Bile so ministerske krize na Pruskem, Bavarskem, Francoskem, Laškem, Grškem itd. Kakor gospodarji družine, tako iščejo vladarji z državami ministrov; ali se mar tudi pri teh kaže, kakor pri gospodarstvu. Malo je pridnih hlapcev? — Nekaj mora že biti, ker so povsod take homatije. Najhuje pa je na Španskem, ker še gospodarja ni. Menda je gotovo, da tudi vojvoda iz Geneve noče španske krone. Tako je z vsemi drugimi kandidati. Nekteri meuijo, da Prim zasede prestol, ko sprevidi, da je pravi čas. — V Belgradu so 13. dec. slovesno obhajali 39. obletnico svobodne Srbije. — Na Ruskem po nekterih krajih razgraja kolera.

Društvene zadeve v Celovcu.

„Naj tedaj nad nami strašna burja naj se znese, Skala poka, dob se lomi, zemlja naj se trese, Bratje! mi stojimo trdno kakor zid ograda, Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada.“

Nar. p.

„Trdnjava,“ politično društvo, ki smo ga Koroški Slovenci minulo jesen osnovali, s tem namenom, ljudstvo

politično izobraževati, in potegovati se za stare pravice, za ravnopravnost Slovencev, — to društvo je 27. decembra 1869 stopilo v javno življenje. Sešlo sa je nas v kljub mudnim potom in drugim slabim okolšinam vendar nad 80 rodoljubov iz vseh stanov in vseh vetrov, v Saudwirthovi gostilnici. Pretresevalo in reševalo se je najpoprej, kar je bilo na dnevnem redu, namreč: odborovo sporočilo, — volitev predsednika in 4 odbornikov, — razgovor o delavnosti deželnih zborov. Resolucije, ki so se stavile, se vé da, niso bile nove, ponavljale so le, kar so tolikokrat že očitno v deželnih zborih zagovarjali slavni naši prvaki, kakor dr. Vošnjak, Herman i. toliko drugih, kar so tudi vsi tabori dosihmal po Štajerskem, Kranjskem in Goriškem očitno pod milim nebom slovesno izrekli. Pokazati smo hotli le tedaj, da se vjemamo z načeli in tirjatvami ostalih slovenskih kronovin. Kar mi je nalašč omeniti treba, je resolucija, naj se nemški šolski nadzorniki pri slov. ljudskih šolah odstavijo, pa slovenski nadomestijo; — in da se na tukajšni licealni knjigarni 3. del dohodkov obrača na slov. knjige, katerih dosihmal ni ne duba ne sluha. Sklenilo se je je tudi, napraviti zapored po posamnih dolinah Slov. Koroškega tabore; prvega pa, ako mogoče, velikonočni pondeljek na Bistrici poleg Pliberka. — Živalni razgovor se je vnel pri posameznih debatah, posebno navduševalo so nas moške besede, ki so jih govorili znani rodoljubi gg. Poznik, Vigele, Kulterer in vrlí župan Kravt. „Živijo“ — in „slava“ klici so jim doneli od vseh strani; ploskanja ni bilo konca ne kraja, zlasti, ko so telegrami v pozdrav došli od rodoljubov iz Kanalske in Junske doline. Vsi so nekako navdušeni in židane volje postali. Komaj da se je debata končala, jelo se je prepevati in napijati na zdravje vsem prijateljem in braniteljem milega našega naroda; pesmi, napitnice in deklamacije so druga drugi sledile. Pa veselja nam je sree celó igralo, ko se znana našincea in virtvoza gg. Omolec in Vavpotič *) na citre oglasita, in nam take nadalujeta, da smo vsi občudovanja ostrmeli. Le prehitro je tako večer minul, in težka je bila ločitev. Pa dajali smo si upanje, v kratkem sopeset se sniti in toliko obilniše se sniti na pribodnjem taboru. Zato predragi nam bratje slovenski! le pridno se oglašajte k društvu Odborniki, ki vas bodo zapisovali, so ti-le gg. Albin Poznik, koncipient v Velikovcu, kot družbin predsednik; — Ferd. Vigele, posestnik na Zilski Bistrici, kot družbin tajnik, B. C. Rosbaher, trgovec v Celovcu, kot denarničar; Anton Šajnik, posestnik v Borovljah in Andrej Wieser, stolni kaplan v Celovcu, kot družbina opravnik; plačila je 10 kr. na mesec. Sedež družtva je v Celovcu. Še nekaj! Enoglasno so pri občnem zboru vsi pričujoči sklenili in zahtevali, naj se politično društvo naše drži katoliških pravil, naj dela v katoliškem duhu. Prav tako! Zakaj le takrat se bodo verni Slovenci pridno oglašali k društvu, radi pribežali v „Trdnjavo,“ ako ona jim obljudi varovati in braniti najdraže jim bisere: vero in jezik. „Hej Slovenci, naša reč slovenska živo klije, dokler naše verno srce za naš narod bije!“ Daj Bog!

Družba sv. Mohora. Družbine bukve za tekoče leto se v Blaznikovi tiskarnici v Ljubljani pridno natiskujejo. Tomšičevo „Poljedelstvo“ je dogotovljeno, v natiskanji je sedaj povest „Žalost in veselje“ od Andrejčekovega Joža.

Nar manj posla prizadene družbi, če se udi, kolikor mogoče, pri gg. farnih in dekanijških predstojnikih oglašajo, ki ude v za to pripravljene vabilne pole vpisujejo in jih potem družbi pošljejo. Kdor bi se pa vendar ne mogel pri omenjenih predstojnikih vpisati nati in se sam pri družbi

*) Prav lepo se priporočujeta zato vsem Slovincem, zlasti kot Slavjana.

oglasi, naj pridene svojemu pismu poseben listek v osmerki, na katerem je zapisano ne samo njegovo ime, stan in vas, ampak tudi pod katero faro in dekanijo on spada; ti-le listi se tukaj dotičnim dekanijam pridajo. To posamen ud lahko stori, družbi pa to pri tolikem številu družnikov ni lahko, prizadene ji mnogo opravila in po tem takem tudi več stroškov, a gledati je treba, da se razun natiskovanja knjig kolikor mogoče družbinega denarja malo potrosi.

Katoliško-ustavno društvo se je 2. januarja slovesno odprlo v risalni dvorani c. k. više realke. Prvosednik grof Wagensperg je imel primeren govor, sprejet z veliko pohvalo. Na večer se je društvo zbralo v svojih sobanah pri „zlatem studencu“, kjer so bili prav židane volje. Bila je tolika množica skupaj, da se napovedana tombola ni mogla igrati zaradi pretesnega prostora. To se torej zgodi drugo pot, saj kakor čujemo se društvo ravno seli k „Sandwirthu“, kjer bo imelo primerniške in lepše sobane.

Razne novice.

„Zvon“ Tako je imé novemu slovenskemu listu, ki je z novim letom na Dunaji začel izhajati v slovenskem jeziku. Vrednik mu je znani pisatelj in pesnik J. Stritar (Boris Mirán). „Zvon“ je lepoznanški list, kakoršnega smo težko pogrešali, kar je „Glasnik“ ponehal. Zvunanja oblika je lična in imena naznanjenih pisateljev so porok, da mu bo izvrsten obseg. Živo čuti potrebo tacega lista posebno ves omikani del slov. naroda. To je menda gotovo. Sramota pa bo — velika sramota, če umolkne tudi „zvon“, zaradi premajhne podpore. Naj torej milo in glasno doni po Slovenskem: prav iz srca želimo srečo in dober vspeh!

G. A. Tomšič, vrednik „Sl. Naroda“, je imel tri tiskarne pravde in je bila v decembru razprava v Celji. Pri vseh treh so ga porotniki spoznali za nekrivega. — Enako srečen je bil „Juri s pušo“ v Trstu, kar je pomembno, ker tam so med porotniki Lahji.

Popisovanje ljudstva in živine. Po postavi oklicani 29. marca 1869, ima letos po vsem cesarstvu biti popisovanje ljudstva in živine.

Iz Ljubljane razglašajo časniki, kako vrolo so se spet ponesle slovenske igre v gledišči. Dalje, da je blagodarna gospôda, kakor že več let, tako tudi zdaj k božiču med revne šolske otroke razdelila mnogo obleke in jim s tem napravila veliko veselje. Osnova se je odbor za zidanje „narodnega doma“. Naš rojak D. Jenko se je skazoval s svojimi izvrstnimi kompozicijami. V Ljubljani ste tudi koncertovale slavni umetnici gospodičina Katinka Phrym in gospa Angela Baldi. —

Katoliška družba v Ljubljani šteje že naš 1200 udov in se jako vrolo razcveta. — Težko, da bi jo doraslo neko „protikatoliško“ društvo, ki se je neki tudi izcimilo tam. Kaj se ti vse ne pripetí, bela Ljubljana!

Kmetijska družba Kranjska je 24. nov. 1869 imela veliki zbor. Za prvosednika je po odstopu mnogozasluznega g. F. Terpinca izvoljen pl. Wurzbach.

„Domovina“. Časnik tega imena v Gorici je nehal izhajati.

Dr. Fr. Stanonik, mlad duhovnik ljublj. škofije, je imenovan za profesorja na graškem vseučilišču.

Matice Slovenska. Knjige za l. 1869 so dovršene ter se že razpošiljajo.

Oglasnik.

Dohodki

za Janežičev spominek.

	gold.	kr.
Prenesek lanskega leta	174	20
Poslali so na dalje gospodje:		
61. Matija Ambrož, mestni kaplan v Belaku	2	—
62. Šimen Incko, administrator pri sv. Križu	2	—
63. Josip Furlani v Gorici	1	70
63. Jožef Škrbinc, provizor v Černeckah	3	—
65. Juri Jerman, kaplan v Trajbergu	2	—
66. Jožef Žehel, fajmošter v Lučah	1	—
67. Miha Vaupotič, kaplan v Lučah	1	—
68. Janez Jakobič, knez. škof. svetovalec in nunski spovednik	2	—
69. Miha Holiber, fajmošter v Vetrinji	5	—
70. Ferdinand Vigele, gostilničar na Zilski Bistrici	2	20
71. A. Komelj, c. k. nadporočnik 7 peš. polka v Kotoru	3	—
72. Neimenovan v Borovljah	5	—
73. Boštjar Smeričnik, fajmošter na Žihpoljah	3	—
64. Matevž Cigale, c. k. minist. tajnik na Dunaju	1	40
75. Gregor Jakelj, kaplan v Zatičini	—	50
76. Ivan B. Korški	1	—
77. Janez Sredenšek, župnik v Podčetrtku	2	50
78. Vido Munda, župnik v Negovi	—	50
79. Franc Jančar, kaplan v Negovi	2	50
80. J. Velikonja, spovednik na sv. Gori	—	70
81. Neimenovan	—	80
82. Janez Wieser, kaplan v Zabnicah	5	—

(Dalje prihodnjic.)

Skupnina 222 gl. —

V Celovcu 1. decembra 1869.

Odbor.

Žitna cena.

Povsod po vaganu prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Kranji	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	70	5	—	4	17	4	20	5	57
Rež	3	20	2	90	2	—	2	60	3	70
Ječmen	3	30	2	60	2	—	2	45	—	—
Ajda	2	31	2	90	2	—	2	45	3	—
Turšica	2	54	3	—	2	80	2	45	1	48
Proso (Pšeno)	3	80	2	60	2	—	2	70	3	20
Oves	—	—	1	90	1	—	1	80	2	20
Krompir	—	—	1	60	1	10	1	10	1	60
Fizol	3	80	—	—	—	—	—	—	3	52

Kurzi na Dunaji 7. januarja 1870.

5% metalike gld. — kr. Nadavek na srebro 120 gld. 60 kr
Narodno posojilo 98 „ 50 „ Cekini 5 „ 80 „

Vabilo na naročbo.

S tem listom je „Besednik“ pričel svoj drugi tečaj. Poslali smo prvi list vsem dosedanjim naročnikom, a tudi več drugim rodoljubom, da ga blagovolijo pregledati ter znancem in prijateljem priporočati. Kdor si ni še naročil Besednika in ga želi dobivati, naj se kmalo oglasi, da bomo vedeli, koliko iztisov imamo prihodnje tiskati dati. Naročnina letoletna 2 gld. 50 nkr., polletna 1 gld. 30 nkr. se pošilja na izdateljico Karolino Janežičevo v Celovec.

Naj Besednika v njegovi prizadevi za povzdigo ljudske omike radi podpirajo v duševnem in materialnem oziru vsi rodoljubi!

V Celovcu 10. januarja 1870.

Vredništvo in založništvo.